

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

НАРЪЧНИК

**Проучване на добри европейски практики,
насочени към подобряване на процесите на
участие на гражданското общество при
формулиране, изпълнение и мониторинг на
политики и законодателство**

www.eufunds.bg

Проект № BG05SFOP001-2.025-0184-C02 "Повишаване на конкурентоспособността и предприемачеството в община Перник" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

Увод

Гражданите и организациите на гражданското общество играят важна роля в подпомагането на публичните институции да станат по-прозрачни, отговорни и приобщаващи в своите процеси на вземане на решения, услуги и проекти. Чрез укрепване на институционалната отчетност и по този начин в подкрепа на доброто управление, неформалните граждански групи и установените организации на гражданското общество (ОГО) правят правителствата по-отзивчиви към изискванията на обществото.

Като такова, жизненото гражданско общество е основен компонент на демократичните общества и устойчивите, приобщаващи и добре управлявани икономики.

През последните години иновативните модели на гражданско участие, самоорганизация и социална мобилизация стават все по-разпространени. В Европа и по света сме свидетели на много нови форми на граждански активизъм, които са по-активни, неформални, местни, фокусирани върху

www.eufunds.bg

Проект № BG05SFOP001-2.025-0184-C02 "Повишаване на конкурентоспособността и предприемачеството в община Перник" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

проблемите и широко свързани в мрежа. Гражданите вече не искат да бъдат пасивни наблюдатели в организациите с масово членство, а по-скоро искат да бъдат важни участници в повдигането на социални въпроси, свързани с подобряване на социалния климат, тяхното разискване на национално ниво, прилагането на добри практики, както и извеждането на тези практики като добри на международно ниво. Така гражданите се събират в местни групи по спонтанен и неформален начин - включително чрез социалните медии - за дебат и справяне с конкретни проблеми. Въпреки че гражданските групи и организациите на гражданското общество имат огромен потенциал за подобряване на обществата и икономиките, те също така са изправени пред значителни нужди и предизвикателства, като слаб капацитет, недостатъчни ресурси, а в някои страни и лош достъп до информация и ограничителна политическа и правна среда. Тези предизвикателства често печат на

www.eufunds.bg

Проект № BG05SFOP001-2.025-0184-C02 "Повишаване на конкурентоспособността и предприемачеството в община Перник" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

организациите на гражданското общество да се ангажират конструктивно с публичните институции.

Гражданските групи и социалните движения са намерили нови начини да се свържат отново с широката общественост, често чрез използването на технологии. Организациите на гражданското общество също страдат от липсата на стабилно финансиране и последващата зависимост от дарители и/или правителства. Като начин да помогнат за компенсиране на спада в дарителското финансиране, гражданските групи и социалните движения са намерили нови начини да се свържат отново с широката общественост, често чрез използването на технологии, мобилни телефони, социални медии и интернет платформи. Въпреки тези предизвикателства остава потенциалът както за традиционните, така и за новите организации на гражданското общество да влияят на социалната промяна, да подобряват изготвянето на политики чрез основани на доказателства и свързани с политиката знания

www.eufunds.bg

Проект № BG05SFOP001-2.025-0184-C02 "Повишаване на конкурентоспособността и предприемачеството в община Перник" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

и да предоставят разнообразие от социални услуги - особено на хора в неравностойно положение и уязвими групи.

Как гражданското общество може да процъфтява?

Заинтересованите страни от гражданското общество също предоставят важни гледни точки и предлагат новаторски подходи към местните проблеми чрез своите местни познания, прозрения и технически опит. В това отношение те насърчават обществения диалог относно решенията, които засягат живота на местните хора и околната среда и държат правителствата и политиците публично отговорни. Организацията на гражданското общество също допринасят за генерирането на социален капитал и доверие, които са в основата на сплотените общества. Явните сравнителни предимства на организацията на гражданското общество включват способността да се преодолеят различията между различните части на обществото и да се осигури важна връзка между властите, бизнеса и гражданите. Освен това те могат да

www.eufunds.bg

Проект № BG05SFOP001-2.025-0184-C02 "Повишаване на конкурентоспособността и предприемачеството в община Перник" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

помогнат за улесняване на по-голямо участие и ангажираност на гражданите в процеса на политически, социални, икономически и управленски реформи. Като такива, участниците в гражданското общество са ключови социални заинтересовани страни, които играят важна роля в обществото. Гражданското общество трябва да бъде овластено, а организациите на гражданското общество трябва да играят по-видна роля в демократичното управление, вземането на решения и наблюдението.

Условията, необходими на гражданското общество, за да реализира своя потенциал, включват: осигуряване на благоприятна среда от правителствата; доброволчество и финансов принос от страна на обикновените граждани; подкрепа от лица с висока нетна стойност, частни фондации и международни дарители; и по-тясно сътрудничество с бизнеса. По този начин гражданското общество трябва да бъде овластено, а организациите на гражданското общество трябва да играят по-видна роля в

www.eufunds.bg

Проект № BG05SFOP001-2.025-0184-C02 "Повишаване на конкурентоспособността и предприемачеството в община Перник" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

демократичното управление, вземането на решения и наблюдението.

Що се отнася до ангажирането на ОГО от страна на правителствата и обществените институции, излизането отвъд консултациите и изграждането на по-задълбочено сътрудничество и партньорства с гражданското общество е важно за постигане на по-широко участие на обществото и повишена местна ангажираност към реформите.

В „континуума на ангажираност“ могат да бъдат идентифицирани няколко нива на най-добра практика на ангажираност с гражданското общество:

Обхват и разкриване - разкриване проактивно и при изискване на информация за проекти и услуги, в съответствие с добрите международни стандарти.

Диалог - ангажиране в диалог с граждани и организации на гражданското общество, както чрез обмен на високо ниво по стратегически въпроси, така и на работно ниво във връзка с конкретни проекти и услуги.

www.eufunds.bg

Проект № BG05SFOP001-2.025-0184-C02 "Повишаване на конкурентоспособността и предприемачеството в община Перник" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

Гражданското общество и формулирането на национални политики

Държава Испания: Приемане на закон за доставчиците на храна в консултация със синдикатите

Този казус разглежда случая с така наречения „Закон за платформените работници“, приет на 11 май 2021 г. в Испания, който влезе в сила на 12 август 2021 г. Този случай е особено важен, тъй като въвежда право на „алгоритмична прозрачност“ на национално регулаторно ниво за първи път. Това принуждава всеки тип платформа, като например Takeaway или Glovo да информира законните представители - работниците за вътрешното функциониране на алгоритмите, „което може да повлияе на условията на труд и достъпа до и поддържането на заетост, включително профилирането“ (член 64.4. от устава на работниците в Испания). Освен това законът предвижда правна презумпция за независимо трудово правоотношение за служителите на цифрови платформи в сектора

www.eufunds.bg

Проект № BG05SFOP001-2.025-0184-C02 "Повишаване на конкурентоспособността и предприемачеството в община Перник" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

на доставките (допълнителна разпоредба 23 от Устава на работниците).

И двата проблема кореспондират пряко с две от най-важните основни причини за предизвикателствата, свързани с безопасността и здравето при работа (БЗР). Казусът, представен в тази кратка политика, се основава на преглед на съответните документи и литература и включва информация, събрана чрез полу-структурирани интервюта със заинтересовани страни, пряко загрижени за проектирането, изпълнението, мониторинга и/или прилагането на тази регулаторна инициатива, а именно, това са от една страна служителите, работещи за компаниите, доставящи храна до врата, посредством принципа на платформено обслужване и от друга страна потребителите, ползващи тези услуги.

Какъв е статута на заетост на работещите в платформа в Испания? Ще разгледаме този въпрос в общ контекст. Спрямо общият трудов статус, работниците предоставящи своя труд чрез платформи, използващи го като тяхна

www.eufunds.bg

Проект № BG05SFOP001-2.025-0184-C02 "Повишаване на конкурентоспособността и предприемачеството в община Перник" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

основна форма на заетост, представляват сравнително малък дял от испанското население в трудоспособна възраст през 2018 г. (2,6%), според констатациите от проучването COLLEEM II3 (Brancati et al., 2020). Независимо от това, Испания държи втория най-висок дял в Европа на работещите в платформи след Холандия (2,7%). Въпреки, че общият брой на работниците в платформи остава доста нисък, работата чрез платформи привлече общественото внимание през последните години. Основният обсъждан въпрос се върти около трудовия статут на работниците в платформата. Испанските власти бяха особено активни в идентифицирането и разкриването на форми на злоупотреба в трудовия статут на работниците в платформата. Инспекцията по труда и социалното осигуряване и Службата за социално осигуряване активно се борят срещу фалшивата самостоятелна заетост сред работещите в платформи.(5,6 от БЗР).

От друга страна, Националният институт за безопасност и здраве при работа (Instituto Nacional de Seguridad y Salud en el Trabajo,

www.eufunds.bg

Проект № BG05SFOP001-2.025-0184-C02 "Повишаване на конкурентоспособността и предприемачеството в община Перник" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

INSST) също организира кампания за повишаване на осведомеността под надслов „Направете се видим“. Тази кампания има за цел подобряване на пътната безопасност за куриерите, използващи мотопеди и велосипеди за доставка на храни в Испания. Факторът, който налага по-сериозна реакция е това, че случаите на произшествия са много по-високи в тази група, отколкото в други.

Освен това испанските съдилища се произнесоха по няколко дела относно нарушения открити в работа на платформите, по-специално тези в сектора на доставките и личния транспорт. Отново „правната“ дискусия е съсредоточена върху концепцията, идеята за „служител“ тълкувана от платформените компании, както и статута на работниците в тях (Estatuto de los Trabajadores), който предоставя няколко критерия за разграничаване на зависима заетост от самостоятелна заетост. По същество служителят се определя като някой, който доброволно предоставя своят труд и време на въпросната компания. Това дава

www.eufunds.bg

Проект № BG05SFOP001-2.025-0184-C02 "Повишаване на конкурентоспособността и предприемачеството в община Перник" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

предпоставки за предоставяне на трудов договор, в който присъства регламентирано от работодателя работно време, както и възнаграждение за изпълнените от служителя поети работни ангажименти по него. От друга страна се споменава за принципа за самонаетост на служителите в този тип компании, която самонаетост предполага липсата на трудов договор, представляващ ясен регламент, определящ отношенията работодател – служител.

В подкрепа на това, интервюирани представители от Генералния съюз на работниците (Unión General de Trabajadores, UGT) съобщават, че много работници на платформи, предоставящи услуги, продължават да работят като самостоятелно заети лица, въпреки че са признати от Инспекцията по труда за служители.

Именно това довежда до нуждата от създаване на законово правило, което да регламентира трудът на тези служители, както и да защити техните трудови права. Националният план за достоен труд от 2018 г.

www.eufunds.bg

Проект № BG05SFOP001-2.025-0184-C02 "Повишаване на конкурентоспособността и предприемачеството в община Перник" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

(Plan Director por un Trabajo Digno) е формата на решение, което Испания въвежда, излагайки чрез него на фокус фалшивата самостоятелна заетост в платформите за предоставяне на услуги като един от основните приоритети за решаване. Споменавайки този план, нека говорим малко за него, какво представлява като идея, както и какви са неговите основни цели?

Получаването на достоен труд е основен човешки стремеж, залягащ във всеки национален план на конкретна държава. Така и в Националният трудов план на Испания от 2018г. той е основният двигател за намиране и реализиране на добрите практики по отношение на трудовите права. Достойният труд е универсална цел, включена и в основните международни текстове за правата на човека, включително Програмата на ООН до 2030 г. за устойчиво развитие.

Националният план на Испания за достоен труд 2018-2019-2020 г. е в съответствие с Програмата до 2030 г. Значението на достойния труд за постигане на Целите за

www.eufunds.bg

Проект № BG05SFOP001-2.025-0184-C02 "Повишаване на конкурентоспособността и предприемачеството в община Перник" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

устойчиво развитие (ЦУР) се подчертава от ЦУР 8, насочена към насърчаване на „устойчив, приобщаващ и устойчив икономически растеж, пълна и продуктивна заетост и достоен труд за всички“.

Каква е основната цел на проекта? Тя е свързана с укрепване правата на работниците и подобряване на качество на заетостта и условията на труд. При справянето с тези проблеми се постига укрепване гаранциите за настоящата и бъдещата устойчивост на социалното осигуряване и социалните придобивки на Испания. За укрепване на правата на работниците и борба с измамите трябва да се прилага социалното законодателство, което е в правомощията на Инспектората по труда и социалното осигуряване, коригирайки и санкционирайки незаконни дейности от този вид в бизнеса.

Друга цел на Националния план е да осигури лоялна конкуренция между компаниите на пазара на труда. Ето защо той е насочен към онези, които не спазват действащите закони за заетостта и социалното осигуряване, като се

www.eufunds.bg

Проект № BG05SFOP001-2.025-0184-C02 "Повишаване на конкурентоспособността и предприемачеството в община Перник" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

има предвид, че измамите са икономически неустойчиви и социално несправедливи, подкопават конкурентоспособността и производителността на икономиката на Испания, като същевременно атакуват основните права на работниците.

Това, което предлага Националният план на Испания за достоен труд, в отговор на нелоялните трудови практики е синтезиран в няколко аспекта.

Единият е осигуряване, качествено подобряване на действията на Инспекцията по труда и социалното осигуряване. Предишното правителство на Испания съсредоточи действията си основно върху борбата с незаконната заетост и измамите със социално осигуряване. Без да изпуска от поглед тази цел, сегашното правителство насочва действията на Инспектората и всичките му ресурси към подобряване на качеството на заетостта и към области на пазара на труда, в които измамите са особено разпространени.

www.eufunds.bg

Проект № BG05SFOP001-2.025-0184-C02 "Повишаване на конкурентоспособността и предприемачеството в община Перник" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

Друг аспект е фактът че това представлява план на национално ниво, тъй като, първо се взема в предвид факта, че 17-те регионални администрации на Испания са отговорни за извършването на инспекции на труда. Освен това две от тях (Каталуния и Страната на баските) също имат юрисдикция в тази област. Всички региони играят централна роля в проектирането, управлението, прилагането, оценката и мониторинга на мерките, които се стартират. Не по-малко важно е, че основните асоциации на работодатели и профсъюзи също получат възможност да изпълнят своята конституционна и законово призната институционална роля в този процес. Профсъюзите и професионалните асоциации също могат да участват в изготвянето на този Национален план.

Важно тук е да се отбележи, че този план е ориентиран и изцяло фокусиран към трайно постигане на резултати. Следователно той включва два незабавни плана за действие, които ще бъдат стартирани през август тази година:

www.eufunds.bg

Проект № BG05SFOP001-2.025-0184-C02 "Повишаване на конкурентоспособността и предприемачеството в община Перник" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

- 1) Незабавен план за действие за справяне с измамите при временно наемане.
- 2) Незабавен план за действие за борба с измамите при наемане на непълно работно време.

И накрая, това е цялостен национален план, включващ 55 оперативни мерки и 20 организационни мерки, ползващи като похват координация между различните публични администрации и всички заинтересовани страни в процеса, които трябва да играят роля в справянето с несигурността на работните места. Освен това планът възприема джендър перспектива при проектирането на действията на Инспектората по труда и социалното осигуряване. Важно е да отбележим, че вземането на решение за възникването на този план като форма за разрешаване на трудовия проблем е взет в консултация между синдикати, работодателски организации както и правителството на Испания. Също така е от особено значение за плана е непълнолетните лица да бъдат разглеждани като потенциални жертви на трудово

www.eufunds.bg

Проект № BG05SFOP001-2.025-0184-C02 "Повишаване на конкурентоспособността и предприемачеството в община Перник" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

злоупотреба, поради тяхната по-голяма уязвимост и възрастови разлики.

Франция: План за интегриране на Ромските Общества в държавата.

Гражданско общество: Франция трябва да покаже политическа воля за по-ефективни политики за включване. Пример за това са Ромските общества, живеещи на Френска територия и проблемът с тяхната интеграция в обществото.

Наскоро публикуваният втори доклад на Roma Civil Monitor (RCM) реализира преглед на въздействието на прилагането на политиките на френското правителство както върху „Gens du voyage“, които може да са френски граждани, така и върху гражданите от България и Румъния, които в крайна сметка се намесват в целия процес и по този начин се възприемат като „ромски мигранти“ („мобилни роми в ЕС“). Докладът установява, че жилищните условия, в които живеят много членове на двете групи, са източник на сериозни трудности, които оказват влияние

www.eufunds.bg

Проект № BG05SFOP001-2.025-0184-C02 "Повишаване на конкурентоспособността и предприемачеството в община Перник" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

върху достъпа им до образование, заетост, и здравеопазване. Въпреки ,че приемането на Рамката на ЕС за интеграция на ромите направи възможно тегленето на средства от ЕС за политиките, които засягат и двете групи, те не бяха използвани достатъчно добре от френската държава, както поради липсата на политическа стратегия, така и защото достъпът до тях е сложно начинание.

Докладите са част от проект, който започна през 2017 г. и се финансира от Европейската комисия с цел засилване на участието на ромското гражданско общество в мониторинга на тези стратегии в целия ЕС. Добавената стойност на наблюдението на гражданското общество е, че коалициите от участващи НПО са в контакт с ромските общности и представляват независимите гласове.

Когато говорим за политики за социална интеграция, най-лошото нещо е липсата, отсъствието на насоченост към етническите категории чрез създаването на такива политики, както и отсъствието на

www.eufunds.bg

Проект № BG05SFOP001-2.025-0184-C02 "Повишаване на конкурентоспособността и предприемачеството в община Перник" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

„далтонистичен“ подход, споделя Саймир Миле от La voix des Rroms („Ромският глас“). Най-лошото нещо за ромското общество е да се етнизират онези, които са социално-икономически изключени поради антициганизма, като в същото време обществото на Франция е безразлично към идентичностите на ромите, тъй като те действително съществуват и се развиват по този начин идентифициращи като такива. Този най-лош сценарий трайно консолидира антициганизма и конкретното социално изключване, което причинява.

Конкретните здравословни проблеми, с които се сблъскват членовете на тези малцинства, съответстват на условията им на живот и липсата на достъп до здравни грижи. От години неправителствени организации като Doctors of the World редовно съобщават за връзката между повтарящите се изселвания на членове на тези малцинства във Франция и отрицателното въздействие на подобна несигурност върху здравето. Ниските нива на образование също са фактор за членовете на

www.eufunds.bg

Проект № BG05SFOP001-2.025-0184-C02 "Повишаване на конкурентоспособността и предприемачеството в община Перник" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

тези общности, допринасящи за невъзможността им да се възползват от здравни услуги, освен в спешни случаи или да се обръщат към тях само в напреднал стадий на заболяването, включително по отношение на пренатални здравни грижи.

Докладът обобщава как всички граждани на България и Румъния, живеещи във Франция, е трябвало да чакат премахването на някои ограничения на пазара на труда, за да получат достъп до редовна работа там. Много такива граждани от ромски произход в крайна сметка са били обект на заповеди за депортиране поради произтичащата от тях финансова несигурност.

Що се отнася до „Gens du voyage“, френският орган за равенство съобщава, че те отдавна са били жертви както на пряка, така и на непряка дискриминация на пазара на труда поради стигмата, свързана с документите за самоличност, които са били задължени от държавата да носят наскоро („карнет де тираж“ – специален документ за самоличност на лица без постоянно местожителство).

www.eufunds.bg

Проект № BG05SFOP001-2.025-0184-C02 "Повишаване на конкурентоспособността и предприемачеството в община Перник" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

Хората без определено местожителство преди това е трябвало да показват това на местната полиция редовно (до всеки три месеца). Едва през 2017 г. това задължение и други свързани изисквания бяха окончателно премахнати със закон.

La voix des Rroms („Ромският глас“), който състави доклада на RCM, препоръчва френските държавни центрове по заетостта да бъдат по-активни в подкрепата си за хората, живеещи в несигурност, които често трябва да се преместват поради изгонвания. Публичните органи също трябва да дадат приоритет на гарантирането, че достъпът до рекламираните от тях възможности за работа е гарантиран на всички на равна основа практически. Както местните, така и държавните власти трябва да гарантират, че бенефициентите на интеграционните проекти могат да играят роля в тяхното проектиране и последващи действия, като възприемат подход с по-голямо участие и обръщат особено внимание на активното участие и автономността на бенефициентите. Местните власти също

www.eufunds.bg

Проект № BG05SFOP001-2.025-0184-C02 "Повишаване на конкурентоспособността и предприемачеството в община Перник" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

трябва да направят някои съществени стъпки. Не на последно място, образователните власти на национално ниво трябва да преминат обучение за чувствителност по отношение на бариерите, срещани от различните малцинства при достъпа до образование, за да могат по-ефективно да въведат децата от малцинствата в държавната образователна система.

Така възниква нуждата от Национална стратегия за интеграция на ромските общества във Франция.

Ромите са изправени пред системно потисничество в родните си страни, както и в чужбина. В опит да избягат от крайната бедност и социалното изключване в страните на произход, много роми са потърсили убежище във Франция. Но във Франция ромите често се сблъскват със същата дискриминация и социално изключване, които правят невъзможно да си осигурят работа или да осигурят достоен живот за семействата си. Репутацията им на дребни крадци и престъпници улеснява френските

www.eufunds.bg

Проект № BG05SFOP001-2.025-0184-C02 "Повишаване на конкурентоспособността и предприемачеството в община Перник" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

политици да ги обявят за нежелани, неспособни да се интегрират и подходящи за депортиране. През септември 2013 г. френският вътрешен министър Манюел Валс каза, че „ромите трябва да се върнат в родните си страни и да бъдат интегрирани там“. Докато мнозина изразяват ужас от ромите, френското правителство защитава правото си да унищожи ромските къмпинги и да ги депортира обратно в страните по произход. След принудителното отстраняване на ромски тийнейджър от училищен автобус през октомври 2013 г., Франция е до голяма степен разделена относно съдбата на своите нежелани „гости“.

Кои са социалните и културни фактори, които пречат на ромите да се интегрират? Студентката от Pulitzer Center Jalesa Tucker от Westchester Community College документираща усилията на ромските семейства да се интегрират във френските общности и да прекъснат цикъла на бедността, като намерят място в обществото, което не компрометира

www.eufunds.bg

Проект № BG05SFOP001-2.025-0184-C02 "Повишаване на конкурентоспособността и предприемачеството в община Перник" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

социалната им идентичност. Това налага дебат на високо политическо ниво. През последните години „ромският въпрос“ беше ожесточен дебат сред политици и активисти в цяла Европа. Ромите, известни още като цигани са най-голямото маргинализирано етническо малцинство в Европа. По този начин те са лишени от достъпът до работни места, право на постоянно пребиваване, както и от образование с цел добра интеграция. Вземайки в предвид членството на България и Румъния в Европейския Съюз както и присъствието им в Европейското пространство, дава право на ромите свободно да пътуват в страни от ЕС, с право на временно пребиваване в държави членки на ЕС за срок от три месец. След това те трябва да докажат желание за интеграция. Именно това налага и вземането на решения по отношение на приемането им като част от френското общество. Какви мерки в посока на това предприема Франция като държава Евро-членка.

www.eufunds.bg

Проект № BG05SFOP001-2.025-0184-C02 "Повишаване на конкурентоспособността и предприемачеството в община Перник" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

През 2009 г. в Лил, град, разположен в северната част на Франция, AFEJI, асоциация, чиято цел е да се бори с всяко изключване, отвори така наречените „села за вмъкване“. С 18 постоянни мобилни домове и максимална заетост от 95 души, асоциацията предлага временно жилище за ромски семейства, които се ангажират да се интегрират във Франция. Децата се обучават, а на възрастните се предлагат професионални оценки, обучение и курсове по френски език чрез Националните агенции за подпомагане на заетостта. Доброволци помагат в административните процедури, а сдружението управлява селото с помощта на европейско, държавно и местно финансиране. Въпреки критиките, че тези инициативи са загуба на пари, ръководството на асоциацията твърди, че цената на подобни интеграционни програми е много по-малка от тази на спешното настаняване в случай на изселване от незаконни селища. Всички асоциации, управляващи селища за вмъкване, са съгласни, че това е временно решение и би следвало да се подходи много по-мащабно,

www.eufunds.bg

Проект № BG05SFOP001-2.025-0184-C02 "Повишаване на конкурентоспособността и предприемачеството в община Перник" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

но все пак това е заявление от страна на държава като Франция да се справи положително с възникналия социален проблем.

Някои групи за застъпничество на ромите не подкрепят твърде много селищата за вмъкване. Техните основни критики са, че ромските семейства не могат да се интегрират правилно, ако са сегрегирани от останалата част от обществото, и че не се занимават с дългосрочните проблеми, пред които са изправени ромските семейства, като достъпа до работа и жилище. Но за много семейства подобряването на условията им на живот е драстично, когато се преместят в селища за вмъкване. Сега те имат достъп до питейна вода и надеждно електрическо покритие, което не ги излага на риск от пожар, а боклукът се събира, ограничавайки разпространението на вредители и болести. Всички асоциации, управляващи селища за вмъкване, са съгласни, че това е временно решение, което има за цел да извади ромските семейства от улицата и да

www.eufunds.bg

Проект № BG05SFOP001-2.025-0184-C02 "Повишаване на конкурентоспособността и предприемачеството в община Перник" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

предотврати риска от изгонване, за да им позволи да започнат своята интеграция чрез образование и заетост. След като положението на семейството се подобри, например когато единият родител подпише дългосрочен трудов договор, те могат да продължат живота си и да преминат към социални жилища по общо право или дори към частни жилища. Очевидно селата за вмъкване са само капка в морето, когато става въпрос за подпомагане на ромските общности, най-вече защото извън региона на Париж селата за вмъкване са проектирани да бъдат доста малки. Проучванията наистина установяват, че колкото по-малки са селата, толкова по-добре работи интеграцията. Градските власти и активистите, които са въвели такива села, искат да избегнат сегрегацията на ромски семейства, паркирани в покрайнините на градовете, обречени да живеят в село, подобно на гето. В Лил, където ромското население се оценява на около 1900 души през 2014 г., селата за вмъкване могат да приемат само 95 души наведнъж. Успешни

www.eufunds.bg

Проект № BG05SFOP001-2.025-0184-C02 "Повишаване на конкурентоспособността и предприемачеството в община Перник" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

инициативи има и в Нант, Страсбург и Орли. През 2012 г. Орли получи наградата MERI (Кметовете се възползват максимално от фондовете на ЕС за мрежата за включване на ромите) като признание за успеха на Nameau du Bouvray, селище за включване, което приюти 17 ромски семейства, около 80 души, в продължение на три години.

Източници:

- 1) https://humanityinaction.org/knowledge_detail/the-state-of-roma-integration-in-europe-a-look-into-human-rights-violations-rejection-and-new-initiatives/
- 2) <https://pulitzercenter.org/projects/france-integration-roma>
- 3) https://www.mites.gob.es/ficheros/ministerio/plandirector/National_Plan_for_decent_work_Executive_Summary_and_first_outcomes.pdf
- 4) <https://osha.europa.eu/en/publications/spain-riders-law-new-regulation-digital-platform-work>

Гражданското общество и формулирането на политики на местно ниво

Държава 1: Огромно дипломатическо постижение, Парижкото споразумение за борба с измененията в климата

Франция

www.eufunds.bg

Проект № BG05SFOP001-2.025-0184-C02 "Повишаване на конкурентоспособността и предприемачеството в община Перник" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

Огромно дипломатическо постижение, Парижкото споразумение, подписано в края на 2015 г., също беше резултат от безпрецедентна демонстрация на политическа сила от широка и разнообразна коалиция от сили от глобалното гражданско общество. Майкъл Джейкъбс описва как този съюз наложи вето на най-големите замърсители в света и създаде нова политика за климата.

Международното споразумение относно изменението на климата, постигнато в Париж през декември 2015 г., както отбелязаха много наблюдатели, беше изключително дипломатическо постижение, обединяващо 195 държави около изключително амбициозна програма за намаляване на емисиите, резултат от парниковите газове. Както казаха други, това изпраща мощен икономически сигнал, казвайки на световния бизнес и инвеститори, че глобалната икономика ще става все по-ниско въглеродна и че сега ще бъдат създадени големи нови световни пазари за възобновяема енергия,

www.eufunds.bg

Проект № BG05SFOP001-2.025-0184-C02 "Повишаване на конкурентоспособността и предприемачеството в община Перник" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

енергия с намалено съдържание на въглерод, както и нови технологии.

Това, което по-малко хора са забелязали, е, че това също представлява забележителна демонстрация на политическата сила на гражданското общество. Парижкото споразумение беше изковано в продължение на две изтощителни седмици на преговори между правителствата. Но това споразумение е разработено като идея през предходните пет години от широка коалиция от сили от глобалното гражданско общество.

За да разберем това, трябва да вникнем в удивителния характер на постигнатото споразумение. Парижкото споразумение изисква от правителствата да направят нещо, което никое от тях не се изисква като цяло. Правителствата мразят да поемат ангажименти, които не знаят, че могат да изпълнят и цената на които е неизвестна. Но споразумението прави точно това. То си поставя за цел да гарантира, че емисиите, резултат от парниковите газове ще достигнат своя връх възможно най-скоро и след това се

www.eufunds.bg

Проект № BG05SFOP001-2.025-0184-C02 "Повишаване на конкурентоспособността и предприемачеството в община Перник" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

ангажира изцяло с постепенното им пълно премахване през втората половина на века. Това не е краят за изкопаемите горива, тъй като е възможно да се усвояват още, поради тяхната все още съществуваща наличност под земята. Но се приближаваме до момента, изисквайки почти пълната им замяна с възобновяема енергия (възможен вариант е ядрената енергия), в паралелен синхром с нарастващото световното търсене на подобен тип енергийни източници. В същото време това изисква пълно прекратяване на обезлесяването през следващото десетилетие, спиране на масовата сеч и поэтапно обособяване на защитени райони, наред с нарастващата нужда от селскостопанското производство, което трябва да изхрани нарастващото човешко население. Това означава фундаментално преустройство на световните градове с цел намаляване на енергийните и транспортните емисии, дори когато светът продължава да се урбанизира.

www.eufunds.bg

Проект № BG05SFOP001-2.025-0184-C02 "Повишаване на конкурентоспособността и предприемачеството в община Перник" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

Всичко това е необходимо и продиктувано от момента с повишаването на глобалната температура, чиято стойност трябва да се задържи до „доста под 2°C“ или дори до 1,5°C, както предвижда самото споразумението. Но в момента не знаем точно как постигането на „нетни нулеви“ емисии на парникови газове ще бъде технологично възможно. Осемдесет процента от световната енергия все още идва от изкопаеми горива въпреки напредъка във възобновяемите енергийни източници през последното десетилетие.

Ето защо е изключително важно , правителствата да си поставят тази радикална цел за промяна, която ще доведе до подобрене в климатичните условия. Но чрез това споразумение те постигат повече от това. То изисква от правителствата на всеки пет години да поставят постепенно по-амбициозни цели за намаляване на емисиите. Тези цели трябва да се основават на научна трактовка (анализ), която също се провежда на всеки пет години, която ще покаже доколко текущите планове не достигат целите от 2°C и

www.eufunds.bg

Проект № BG05SFOP001-2.025-0184-C02 "Повишаване на конкурентоспособността и предприемачеството в община Перник" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

1,5°C. Следователно Парижкото споразумение гарантира, че правителствата ще бъдат подложени на огромен натиск да засилват редовно целите си. До каква степен отделните правителства реагират на такъв натиск остава техен прерогатив, но почти сигурно това ще ги тласне към политики, които не са склонни да приемат, като например данъчно облагане на въглерода, намаляване на субсидиите за изкопаеми горива и постепенно премахване на използването на въглища. Това ще антагонизира мощни интереси и рискува да разпали политическа опозиция.

Правителствата мразят натиск от този вид. Тогава възниква логичният от това въпрос защо са се съгласили да се подчинят на това? Отговорът е, че на практика са били принудени. След неуспешната конференция в Копенхаген през 2009 г. неформална глобална коалиция от неправителствени организации (НПО), фирми, академици и други са се събрали, за да определят приемлив резултат от конференцията в Париж и след това оказват огромен натиск върху правителствата да се

www.eufunds.bg

Проект № BG05SFOP001-2.025-0184-C02 "Повишаване на конкурентоспособността и предприемачеството в община Перник" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

съгласят с него. Част от тази дейност беше официално координирана; голяма част от тях идват от отделни организации и коалиции. Но комбинираният ефект беше генерирането на политически импулс, който в крайна сметка се оказва достатъчно силен, за да преодолее всяка съпротива. Гражданското общество на практика идентифицира основата за формирането на споразумението, след което изгради план за действие, с който притисна световните правителства. Така се сформира съюз от четири основни групи от сили, в чиито състав присъстват научни работници и общество.

Научната общност

Първата която положително отговори на нуждата от промяна беше научната общност. Преди пет години Междуправителственият консорциум по изменение на климата (IPCC), който преглежда и обобщава доказателства от световните учени по климата, имаше проблеми. Безмилостните атаки от страна на скептиците по отношение на климата и редица очевидни скандали – имейлите

www.eufunds.bg

Проект № BG05SFOP001-2.025-0184-C02 "Повишаване на конкурентоспособността и предприемачеството в община Перник" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

„climategate“, измамни данни за топенето на хималайските ледници, обвиненията около нейния председател – бяха подкопали доверието в нея. Но с течение на времето, както и благодарение на редица, случващи се климатични фактори започва постепенно убеждаване, по отношение на нуждата от създаване правила, изключващи ползването на досегашните енергийни източници и тяхната замяна с възобновяеми.

След това, на не по-малко важно място се нарежда и ролята на неправителствените организации (НПО). Междувременно екологичните неправителствени организации промениха тактиката си в кампанията след конференцията в Копенхаген. Докато някои неправителствени организации изцяло понижиха кампанията за климата, други съсредоточиха вниманието си върху различна битка: борбата с изкопаемите горива. Местни групи обединиха сили със сложни национални кампании, с голям личен риск за протестиращите в някои страни. Резултатите са забележителни: от 2010 г. новото

www.eufunds.bg

Проект № BG05SFOP001-2.025-0184-C02 "Повишаване на конкурентоспособността и предприемачеството в община Перник" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

производство на въглища е на практика изоставашо в САЩ и Западна Европа и почти 900 планирани за изграждане централи са отменени по целия свят. Търсенето на въглища в световен мащаб вече е насочено към спад, като движението в САЩ и Европа сега настоява за постепенно прекратяване на употребата им. Грийнпийс насочва вниманието си към защитата на Арктика и по-специално към планове на Шел да сондира за петрол там. Комбинирайки обичайните си методи на зрелищно директно действие с масовата кампания на над 7 милиона поддръжници по целия свят, кампанията постигна забележителна победа само няколко месеца преди Париж, когато Shell обяви оттеглянето си от Арктика.

Това, което допринесе за славата на НПО като неформална добра практика след Копенхаген, беше глобалният принцип на действие на тези организации. Тъй като в много развиващи се страни става все по-ясно, че изменението на климата вече се случва, то все повече се превръща във фокус огромният набор от

www.eufunds.bg

Проект № BG05SFOP001-2.025-0184-C02 "Повишаване на конкурентоспособността и предприемачеството в община Перник" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

организации, представляващи ключова част от гражданското общество, борещи се за развитие, правата на жените, правата на коренното население и други социални и икономически въпроси.

Световното работническо движение също поема по пътя на социално израстване и развитие.

Международната конфедерация на профсъюзите измества стратегията си по отношение на кампанията от просто защитаване на работни места под заплахата към аргументи за индустриални и общностни политики за подкрепа, за да се даде възможност за „справедлив преход“ от високо-въглеродна към ниско-въглеродна икономика. В много страни кметовете на градовете и също стават критични защитници и изразители на промяната.

Междувременно организацията за онлайн кампании Avaaz постоянно изгражда глобална база от поддръжници. Разгръщайки възможна комбинация от онлайн петиции и имейл кампании в подкрепа от страна на платени

www.eufunds.bg

Проект № BG05SFOP001-2.025-0184-C02 "Повишаване на конкурентоспособността и предприемачеството в община Перник" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

реклами във вестници по целия свят, Avaaz придоби нови поддръжници със скорост от милион на месец. Изцяло само-финансирана от малки дарения, тя достигна 42 милиона глобални поддръжници по време на конференцията в Париж.

Париж представлява силен, изпълнен със правилната логика, значение и обществено звучене триумф за многостранната дипломация. Но това няма как да се постигне без огромната мобилизация на гражданското общество през петте години преди това. Чрез очертаване и ясно поставяне на наративите на науката и икономиката, за да изискват решителни действия в областта на климата и организиране на бизнес общността, гражданското общество беше това, което притисна правителствата да заемат позиции, които направиха възможни окончателните преговори. Ето защо по-голямата част от екологичните неправителствени организации приветстваха споразумението, сключено в Париж. Разбира се, в един идеален свят сега правителствата

www.eufunds.bg

Проект № BG05SFOP001-2.025-0184-C02 "Повишаване на конкурентоспособността и предприемачеството в община Перник" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

биха се ангажирали с постигането на по-високи социални цели. Но в света, в който живеем, това представлява повече или по-малко толкова добро решение, колкото може да бъде, и много по-силно, отколкото повечето хора реалистично смятаха за възможно. Нещо повече, това споразумение в голямата си и основна част дължи много на натиска на гражданското общество. Ако не можете да разпознаете победата, когато дойде, как могат вашите поддръжници някога да почувстват, че кампанията си заслужава?

По-важното тук, което се наблюдава е, че споразумението хвърля нова светлина върху отношенията между гражданското общество, правителствата и капитализма и тяхната нужда от взаимовръзка когато случващите се глобални събития налагат нейната поява.

Ето какво ще заложи като Парижкото споразумение по отношение проблема с климатичните изменения. За да постигнат целите, които са си поставили, правителствата ще трябва да въведат политики, които регулират бизнеса и оформят пазарите. Те ще

www.eufunds.bg

Проект № BG05SFOP001-2.025-0184-C02 "Повишаване на конкурентоспособността и предприемачеството в община Перник" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

трябва да обложат с допълнителни клаузи въглеродните емисии и да стимулират иновациите. Те ще имат нужда от индустриални политики, както и ще се наложи да направят редица мащабни публични разходи. Те ще наложат правото на вето, контрол над индустриите за изкопаеми горива и ще насърчават енергийната ефективност. Те ще трябва да създадат градове, които работят за хората, и системи за използване на земята, които поддържат горите, почвата и водата. И като правят тези неща, те ще гарантират, че капитализмът вече не може да унищожи климатичната система, защото глобалното общество повече няма да позволи това да се случи. Това е и причината кръговете, контролиращи пазара на изкопаеми енергийни източници да се противопоставят с различни контра-аргументи на това споразумение и неговото прилагане. Но също така, това е причината всички останали, от социалдемократите до зелените, либералите и християндемократите, да приветстват Парижкото споразумение като знак, че нашата

www.eufunds.bg

Проект № BG05SFOP001-2.025-0184-C02 "Повишаване на конкурентоспособността и предприемачеството в община Перник" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

икономическа система не е извън нашия контрол.

Така, че основният въпрос, извод от изложеното е дали споразумението ще спаси Света? Отговорът е не, но ще способства за това Светът да се превърне в по-добро място за живеене. Никакви международни преговори не могат да направят това. Както много хора посочват, споразумението е само рамка от цели и правила. Сега правителствата трябва да действат спрямо това. На всяка стъпка ще има битки с могъщи сили, които продължават да преследват високо-въглеродна икономика. Постигането на граница на повишаване на температурата от 2°C, да не говорим за 1,5°C, ще бъде изключително труден процес, изискващ трансформираща икономическа промяна, която ще е постоянна форма на предизвикателство за политическата система по цял свят. Ще са нужни огромни, постоянни усилия от страна на гражданското общество, за да принуди правителствата да поемат по пътя към нулеви емисии.

www.eufunds.bg

Проект № BG05SFOP001-2.025-0184-C02 "Повишаване на конкурентоспособността и предприемачеството в община Перник" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

При изграждането на споразумението гражданското общество умело се вписва в неговата структура и принцип на действие. В основата на споразумението са петгодишните „глобални моменти“, както и нуждата правителствата да се изправят пред неадекватността на настоящите си усилия и да се ангажират да направят повече. Всеки един от тези моменти ще зависи от обединените сили на гражданското общество – във всяка страна – да притиснат политиците да направят последващи стъпки в подобряването и запазването на климата. Както винаги в историята е показвала, икономическата и социална промяна ще дойде отдолу нагоре, от коалиция от социални движения и запознати по компетентност бизнеси, активисти и визионери, за да стигне тяхното послание до етапа, в който те ще бъдат чути, разбрани и ще се дискутират на ниво политика поставяне от тях проблеми.

Източници

1) <https://www.ippr.org/juncture/high-pressure-for-low-emissions-how-civil-society-created-the-paris-climate-agreement>

www.eufunds.bg

Проект № BG05SFOP001-2.025-0184-C02 "Повишаване на конкурентоспособността и предприемачеството в община Перник" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

Гражданското общество и изпълнението на политики на местно ниво

Държава 1: Младите хора като политически представители в изпълнение на политиките на местно ниво (политики свързани с нуждата от образование).

Франция

Няма конкретно законодателство, което да обхваща представителството на младите хора в събранията или тяхното място и роля в политическите партии.

Минималната възраст за членство (в политически партии) се определя от самите партии. Съгласно член LO.127 от Изборния кодекс, „на датата на първия тур на гласуването всяко лице, което отговаря на условията да бъде избирател [...], може да бъде избрано за част от Народно събрание“. Условието за избирател са определени в член L.2 от Изборния закон, кодекс, който гласи, че всички французи, навършили 18 години и които се ползват с граждански и политически права, могат да бъдат избиратели.

www.eufunds.bg

Проект № BG05SFOP001-2.025-0184-C02 "Повишаване на конкурентоспособността и предприемачеството в община Перник" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

Във Франция не съществува младежки парламент.

Основните консултативни съвети, в които участват младите хора, са местните съвети, студентската организация и групата на младежкото движение на CESE - икономически, социален и екологичен съвет, студентските колежи на висшите учебни заведения и лицейте (прогимназия).

Кои са местните съвети?

От 1970 г. местните власти допускат участието на младите хора в местната демокрация. Властите (региони, департаменти и общини) имат определена голяма свобода при създаването на младежки представителни органи, което води до разнообразие в дизайна, честотата и практиката на създаване на тези съвети. Местните младежки съвети са обединени в мрежа, „ANACEJ“, наречена Национална асоциация на децата и Младежките съвети (Association Nationale des Conseils d'Enfants et de Jeunes).

- Групата на студентската организация и младежкото движение на CESE са другите

www.eufunds.bg

Проект № BG05SFOP001-2.025-0184-C02 "Повишаване на конкурентоспособността и предприемачеството в община Перник" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

важни социални формации, които имат за цел участие при вземане на политически решения на местно ниво. Каква е структурата им.

CESE като организация на местно ниво се състои от осемнадесет представителни групи, в които членовете са разпределени според професионалните си принадлежности. Студентската организация и групата на младежкото движение представляват пък интересите на младите хора и студентите. Съставена е от членове, избрани от доброволческия сектор и от студентския съюзен сектор:

- UNEF – Национален студентски съюз на Франция (Union Nationale des Étudiants de France)
- FAGE – Федерация на общите студентски асоциации (Fédération des Associations Générales Étudiantes)
- JOC – Млади християнски работници (Jeunesse Ouvrière Chrétienne)
- MRJC - Селско християнско младежко движение (Mouvement Rural de Jeunesse Chrétienne)

www.eufunds.bg

Проект № BG05SFOP001-2.025-0184-C02 "Повишаване на конкурентоспособността и предприемачеството в община Перник" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

- FFJ – Френски младежки форум (Forum Français de la Jeunesse)

Каква е тяхната роля и принос?

И двата типа организации изразяват идеи по екологични, социални и икономически въпроси. Някои от техните членове принадлежат към деветте секции на ESEC, чиято роля е да извършват проучвания и да изготвят проектостановища. Освен това членовете на групата гласуват и по становища, представени от секциите по време на пленарни заседания.

Важни опорни теми, които се разискват на експертно ниво са:

1. Устойчиво териториално планиране;
2. Икономика и финанси в сектор образование;
3. Култура и комуникация като важна част от заобикаляща среда;
4. Селското стопанство, неговото финансиране и развитие;
5. Риболов и храна;
6. Различни видове стопанска дейност;

www.eufunds.bg

Проект № BG05SFOP001-2.025-0184-C02 "Повишаване на конкурентоспособността и предприемачеството в община Перник" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

7. Европейски и международни въпроси от различни социални области;
8. Социални дейности и подобряване на здравеопазването;
9. Труд и откриване на нови работни места.

За постигане на резултати в заинтересованите области на социалния живот във Франция е необходимо гласуването на бюджет и последващото отпускане на средства за постигане на заложените цели. Съвета по икономически, социални и екологични въпроси (Conseil Économique, Social, et Environnemental), разглеждащ всички тези въпроси и свързаните с тях дейности се финансира от държавата. Парламентът гласува бюджетът всяка година, като част от закона за финансите, както се изисква от „Държавен контрол и съвети“. Спрямо това, всеки член на ESEC получава добавка.

Органи на висшите учебни заведения притежават няколко консултативни органи както и органи за вземане на решения, в рамките на които студентите могат да присъстват в локалната политика на учебното

www.eufunds.bg

Проект № BG05SFOP001-2.025-0184-C02 "Повишаване на конкурентоспособността и предприемачеството в община Перник" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

заведение, като по този начин участват в управлението му. В себе си тези структури включват:

- Управителните съвети на CROUS - Регионални центрове за университети и училищни услуги (Centres Régionaux des Œuvres Universitaires et Scolaires)

По отношение на идеята за структура, CROUS са създадени със закон от 16 април 1955 г. Те са публични институции, които са под надзора на Министерството на националното образование, висшето образование и научните изследвания (Ministère de l'Éducation Nationale, de l'Enseignement Supérieur, et de la Recherche). Тяхната цел е да подобрят условията, в които студентите живеят и учат, по-специално чрез предоставяне на услуги и обезщетения съгласно указанията, издадени от съответното министерство. Франция има 28 центъра CROUS, образуващи национална мрежа, CNOUS -Национален център за университетски и училищни услуги (Centre National des Œuvres Universitaires et Scolaires).

www.eufunds.bg

Проект № BG05SFOP001-2.025-0184-C02 "Повишаване на конкурентоспособността и предприемачеството в община Перник" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

Всеки CROUS има борд на управителите, който действа като съвещателен и вземащ решения орган с млади хора сред членовете си.

Състав: Управителният съвет се състои от 24 члена, включително 7 избрани представители на студентите, както и заместник-председател, избран от управителния съвет. Провеждат се избори за студентски представители в Управителния съвет на всеки две години. Тези представители на студентите често са членове на студентски съюзи или студентски движения.

Каква е тяхната роля и отговорност? Управителният съвет определя общата политика и гласува бюджета на CROUS. Както при другите членове, представителите на студентите играят роля в изготвянето на проекти, които се отнасят до области като живот, право на образование и други.

Управителният съвет определя политиките на университета. Това прилага като добра практика за участие и мониторинг над образователните процеси, тъй като в

www.eufunds.bg

Проект № BG05SFOP001-2.025-0184-C02 "Повишаване на конкурентоспособността и предприемачеството в община Перник" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

структурата на този съвет пряко участват представители на студентите.

Роля и отговорност: Той разглежда и одобрява договора за учредяване, гласува своя бюджет и определя разпределението на работните места въз основа на предложения от заместник-ректора на университета.

Съставът е сформиран от петима студенти, които участват в управителния съвет (петима длъжностни лица и петима заместници).

Друга своеобразна структура, в която се наблюдава прякото участие на обществото е CFVU на академичния съвет – Комисия по обучение и университетски живот (Commission de la Formation et de la Vie Universitaire).

Роля и отговорност: CFVU – Комисия по обучение и университетски живот (Commission de la Formation et de la Vie Universitaire) се консултира по всички въпроси, свързани с обучението и университетския живот (университетски програми, преподаване, организиране на тестове и създаване на квалификации). По-специално, тя приема правила относно

www.eufunds.bg

Проект № BG05SFOP001-2.025-0184-C02 "Повишаване на конкурентоспособността и предприемачеството в община Перник" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

изпити, както и мерки за ориентиране на студентите и за валидиране на придобитите знания, както и културни, спортни, социални и обществени дейности и др.

Състав: CFVU има четиридесет членове, включително представители на студентите (средно четиринадесет).

Лицейски органи

От етапа на лицея нататък младите хора могат да участват в демократичния живот на своето заведение, като заседават в лицейски органи: класни съвети, CVL - Съвети на делегати на Lycée Life (Conseils des délégués pour la Vie Lycéenne), CAVL - Академични съвети по Lycée Life (Conseils Académiques de la Vie Lycéenne) и CNVL - Национален съвет по Lycée Life (Conseil National de la Vie Lycéenne).

- Класните съвети са определени от член 33 от указ №. 85-924 от 30

Роля и отговорност: Съветите на класа се занимават с образователни въпроси, свързани с живота в клас и с организирането на учебната дейност на всеки ученик ; освен това те изготвят училищни доклади на учениците.

www.eufunds.bg

Проект № BG05SFOP001-2.025-0184-C02 "Повишаване на конкурентоспособността и предприемачеството в община Перник" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

Те също така издават становище относно желанията за насоки, изразени от семействата и учениците.

Състав: В рамките на учебните заведения всеки клас трябва да избере двама титулярни делегати за учебната година. Тези делегати са говорители на учениците по-специално в образователните екипи в класните съвети. Те могат да информират образователните екипи по всички въпроси, свързани с организацията на класа, както и насоките. Всички ученици могат да гласуват и да бъдат избирани. Кандидатурите са индивидуални. Ученици, които не са подали своите кандидатури, могат да бъдат избрани, ако са получили достатъчно гласове. Изборите се провеждат с тайно гласуване с едномандатен вот в два тура. Делегатите на класа участват в общото събрание, което заседава най-малко два пъти годишно и се председателства от ръководителя на учебното заведение.

- Висшият съвет за образование (Conseil Supérieur de l'Éducation)

www.eufunds.bg

Проект № BG05SFOP001-2.025-0184-C02 "Повишаване на конкурентоспособността и предприемачеството в община Перник" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

Създаден съгласно закон № 89-486 от 10 юли 1989 г. относно ориентирането в образованието, CSE - Висшият съвет за образование (Conseil Supérieur de l'Éducation) е консултативен орган, председателстван от министъра на националното образование и има 97 членове.

Роля и отговорност: Съветът е консултативен орган, който е призван да издава мнения относно:

- целите и функционирането на отдела за народна просвета.
- регламентирането на учебните програми, изпитите и издаването на квалификации.
- въпроси относно частните учебни заведения и персонала в тях.
- всички въпроси от национален интерес, свързани с преподаването и образованието.

Състав: Състои се от 97 титулярни членове и техните заместници. В структурата на персонала влизат административен, технически, служебен и обслужващ персонал.

- потребителите са родители на ученици, студенти и представители на лиците.

www.eufunds.bg

Проект № BG05SFOP001-2.025-0184-C02 "Повишаване на конкурентоспособността и предприемачеството в община Перник" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

- Държавните партньори в образованието са местни власти, извънучилищни асоциации и семейни асоциации.

Членовете се заемат с мандат от четири години, с изключение на представителите на потребителите и лицеистите, които заемат длъжността за срок от две години.

- CVL - Съвет на делегатите за Lycée Life (Conseil des délégués pour la Vie Lycéenne)

Роля и отговорност: CVL е орган за диалог и обмен между ученици и възрастни. Половината от членовете му се състоят от избрани представители на студентите, а другата половина се състои от възрастни членове на образователната общност. Избраните представители на лицеистите-студенти могат свободно да изразят своите очаквания и притеснения, и дават мнения. CVL консултира разискванията на въпроси, свързани със:

- организиране на спортни, културни и извънкласни дейности

www.eufunds.bg

Проект № BG05SFOP001-2.025-0184-C02 "Повишаване на конкурентоспособността и предприемачеството в община Перник" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

- здравеопазване, хигиена и безопасност, както и оформяне на зони за ползване от учениците на лицейте.
- организиране на обучение, учебно време, училищния проект и правилата за работа.
- организиране на лична работа, подкрепа и помощ за ученици, езиков и културен обмен в партньорство с европейски и чуждестранни учебни заведения и др.
- информация за ориентиране, както и за училищно и университетско обучение.

Състав: CVL се председателства от ръководителя на заведението. Състои се от 10 ученика в лицей, избрани чрез преки всеобщи избори за срок от 2 години, като половината от длъжностите се избират всяка година; 5 учители; и 3 души административен персонал. Пълнолетните членове на CVL имат консултативна роля и не могат да гласуват.

- CAVL - Академичен съвет за живота в лицейте (Conseil Académique de la vie Lycéenne)

Състав: CAVL – Академичният съвет по живота в лицейте (Conseil Académique de la Vie

www.eufunds.bg

Проект № BG05SFOP001-2.025-0184-C02 "Повишаване на конкурентоспособността и предприемачеството в община Перник" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

Lucéenne) е определен с указ №. 91-916 от 16 септември 1991 г., с измененията, за създаване на академични съвети по лицейския живот №. 2002-065 от 28 Март 2002г на академичните съвети по лицейския живот. Състои се от максимум 40 членове, половината от които са лицеисти, с двугодишен мандат. Той се председателства от главния директор по образованието, чиято роля е да назначава възрастните членове на съвета.

Роля и отговорност: CAVL изготвя становища относно училищния живот и работата на учениците в лицееите. Това е органът за диалог между представителите на студентите в лицееите и местните образователни власти, така наречените: академии. За да изпълнят мисията си, избраните членове трябва да поддържат редовен контакт с представителите на студентите на лицееите на CVL.

*Académie: Административен район на Министерството на образованието (Ministère de l'Éducation)

www.eufunds.bg

Проект № BG05SFOP001-2.025-0184-C02 "Повишаване на конкурентоспособността и предприемачеството в община Перник" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

- CNVL - Национален съвет за живота на лиците (Conseil National de la Vie Lycéenne)

Ролята и функционирането на съвета са определени с указ №. 95-1293 от 18 септември 1995 г., като е изменен в Националния съвет за живота в лиците (Conseil National de la Vie Lycéenne), с циркулярно писмо №. 2000-150 от 21 септември 2000 г. относно състава и функционирането на Националния съвет за живота на лиците (Conseil National de la Vie Lycéenne) и циркулярно писмо №. 2010-128 от 20 август 2010г.

Роля и отговорност: Съветът заседава два пъти годишно и дава своето становище по въпроси, свързани с училищната работа и социалния, спортния и културния живот в лиците.

Състав: Съветът се председателства от министъра на националното образование (Ministre de l'Éducation Nationale) или негов представител, назначен с министерско решение. То има 33 членове, избрани за две години. Всяка от тридесетте академии има по един представител в CNVL, който се избира за

www.eufunds.bg

Проект № BG05SFOP001-2.025-0184-C02 "Повишаване на конкурентоспособността и предприемачеството в община Перник" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

двугодишен мандат от представителите на CAVL на лицете-студенти. Тримата представители на лицей-студенти на CSE – Висш съвет за образование (Conseil Supérieur de l'Éducation) също са членове на CNVL.

Финансиране: Тези различни лицейски органи се субсидират от Lycée Life Fund (Fonds de la Vie Lycéenne), който е създаден, за да подкрепя инициативите на учениците в „живота на тяхното заведение“ (№ 2001-184 ОТ 26-9-2001). Фондът се финансира от годишния академичен фонд за публично средно образование, „Образователни и оперативни грантове“.

Консултативни органи към министерствата
С оглед обновяване на демократичния живот и насърчаване на участието на младите хора, различни министерства са въвели ad hoc или еднократни мерки, целящи да насърчат младите хора да говорят и да съберат техните предложения относно специфични политики и програми.

– Национален институт за младежта и неформалното образование (Institut National

www.eufunds.bg

Проект № BG05SFOP001-2.025-0184-C02 "Повишаване на конкурентоспособността и предприемачеството в община Перник" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

de la Jeunesse et de l'Éducation Populaire), написва доклад, публикуван през 2014 г., относно различните договорености за участие, État des lieux des dispositifs de participation des jeunes dans les départements ministériels [Ситуационен анализ на договореностите за младежко участие в министерски отдели]. В този доклад той подчертава разнообразието от тези начини на участие, които допринасят за по-доброто интегриране на младите хора като важна част от обществената сцена.

Гражданското общество и мониторингът на политики на местно ниво

Държава 1: Франция

Международната лига срещу расизма и антисемитизма - или Ligue internationale contre le racisme et l'antisémitisme (LICRA) на френски - е създадена през 1927 г. и се противопоставя на нетолерантността, ксенофобията и изключването. През 1927 г. френският журналист Бернар Лекаш създава

www.eufunds.bg

Проект № BG05SFOP001-2.025-0184-C02 "Повишаване на конкурентоспособността и предприемачеството в община Перник" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

"Лигата срещу погромите" и стартира медийна кампания в подкрепа на Шолом Шварцбард, който убива Симон Петлюра на 25 май 1926 г. в Латинския квартал на Париж. Шварцбард смята Петлюра за отговорен за множество погроми в Украйна. След оправдаването на Шварцбард лигата еволюира в LICA (Ligue internationale contre l'antisémitisme или Международна лига срещу антисемитизма). Шварцбард беше виден активист в тази организация. През 1931 г. LICA вече има 10 000 абонати в цяла Франция. След 1932 г. LICA се превърна в LICRA, но името беше официално променено едва през 1979 г. по време на дългото президентство на Жан Пиер-Блох (от 1968 до 1992 г. на поста). През септември 1939 г., когато Втората световна война започна, многобройни абонати на LICRA се мобилизираха и много от тях бяха членове на Съпротивата през цялата война. По време на германската окупация на Франция LICRA е била забранена от правителството и е трябвало тайно да се прегрупира, за да помогне на жертвите на нацистките расови

www.eufunds.bg

Проект № BG05SFOP001-2.025-0184-C02 "Повишаване на конкурентоспособността и предприемачеството в община Перник" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

мерки, по-специално като ги скрие далеч от Париж, като им предостави фалшиви документи за самоличност и като им помогне да избягат в Швейцария, Испания и Англия.

През 1972 г. закон упълномощава LICRA да съветва жертви на расистки прояви по време на явяването им в съда. По-късно LICRA получава значително медийно внимание по време на делото LICRA срещу Yahoo!, в което повдигна обвинения срещу Yahoo! за продажба на нацистки сувенири на хора във Франция в нарушение на френските закони, предложени, приети и използвани от и за дейността на LICRA.

LICRA се бори с неонацизма и отричането на Холокоста. Това беше демонстрирано, когато подкрепи двойката Кларсфелд (Серж и Беате Кларсфелд) и по време на процеса срещу Клаус Барби през 1987 г.

През последните няколко години LICRA засили международните си действия чрез откриване на секции в чужбина, в Швейцария, Белгия, Люксембург, Германия, Португалия, Квебек и наскоро в Конго Бразавил и Австрия.

www.eufunds.bg

Проект № BG05SFOP001-2.025-0184-C02 "Повишаване на конкурентоспособността и предприемачеството в община Перник" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

От 1999 г., с пристигането на президента Патрик Гобер, LICRA разширява обхвата си на действие. Сега се занимава със социални въпроси като дискриминация на работното място, гражданство и младежи в неравностойно положение.

От 2010 г. новият президент на организацията е Ален Якубович. Комисията за психологическа помощ подкрепя жертви на расистки или антисемитски прояви. Правната комисия проучва и решава дали да съди или не расистка реч или писане. Тя е способна и има правомощията да помогне на жертвите, като им даде юридически съвет. Младежката комисия беше създадена след събитията от 2002 г., за да запълни липсата на млади членове. Той провежда местни и национални действия, за да направи младите хора по-чувствителни към проблемите на расизма и антисемитизма. Тази комисия обединява абонати на възраст от 16 до 30 години всяка втора неделя от месеца.

Комисията за памет, история и права на човека, създадена през 1986 г., информира и

www.eufunds.bg

Проект № BG05SFOP001-2.025-0184-C02 "Повишаване на конкурентоспособността и предприемачеството в община Перник" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

обучава всички членове на LICRA. Неговите превантивни действия са:

- 1) историческа информация за членовете,
- 2) експертиза по отношение на книги, снимки и видеоклипове. свързани с расизъм или антисемитизъм.
- 3) разпространение на исторически знания сред учители и ученици.

Спортната комисия се опитва да поддържа спорта като инструмент за интеграция. Води действия за превенция на насилието на стадионите. Тя се бори срещу комунитаризма и срещу онези, които използват спорта като средство за вербуване и проникване. В Европа LICRA представлява Франция в мрежата FARE. Целта на LICRA е да бъде постоянно нащрек по отношение на всякакъв вид дискриминация. Бори се срещу ежедневния расизъм и банализирането на ксенофобските прояви. Помага на жертвите, които през повечето време не са наясно с правата си. Обръща внимание на всяка расистка реч в медиите. В никакъв случай не иска да променя свободата на словото на пресата, а само да открие и

www.eufunds.bg

Проект № BG05SFOP001-2.025-0184-C02 "Повишаване на конкурентоспособността и предприемачеството в община Перник" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

коригира всяко подбуждане към омраза или дискриминация. LICRA действа на терен благодарение на своите доброволци във всеки регион. Програмата за действия се гласува от девет комисии (историческа памет, правна, образователна, култура, спорт, Европа, интеграция, гражданство, младеж). От 1932 г. до ден днешен LICRA издава вестник: „le droit de vivre“ (правото на живот), който е съществена помощ за изразяване на ценностите и ангажиментите на LICRA. Предоставен на всички членове, той е страхотен инструмент за премахване на различията както културни, така и религиозни и етнически и даването на право на пълноценен социален живот, лишен от „гласа“ на омразата, продиктувана от гореизброените различия.

Източник:

https://en.wikipedia.org/wiki/International_League_Against_Racism_and_Anti-Semitism

www.eufunds.bg

Проект № BG05SFOP001-2.025-0184-C02 "Повишаване на конкурентоспособността и предприемачеството в община Перник" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

ЗА КОНТАКТИ:

СЪЮЗ НА ВОЕННОИНВАЛИДНИТЕ КООПЕРАЦИИ В
БЪЛГАРИЯ

гр. Перник, пл. "Св.Иван Рилски" Синдикален дом, ст. 705

svik_pk@abv.bg

www.eufunds.bg

Проект № BG05SFOP001-2.025-0184-C02 "Повишаване на конкурентоспособността и предприемачеството в община Перник" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.